

ANTONIO GAMONEDA: AHANZTURA ERAIKITZEN

Jorge Fernández Gonzalo doktorea
Madrilgo Unibertsitate Konplutensea

Laburpena || Gure ikerketaren bitartez, memoria eta ahanztura kontzeptuek Antonio Gamonedaren poesian duten pisua aztertuko dugu. Horretarako, *Descripción de la mentira*, *Lápidas*, *Libro del frío* eta *Arden las pérdidas* bezalako lanetan oinarrituko gara eta autorearen garai historikoari erreparatuko diogu.

Gako-hitzak || Ahanztura | Idazketa | Frankismoa

Summary || Our study attempts to analyze the concept of memory and oblivion in the poetic production of Antonio Gamoneda through works such as *Descripción de la mentira*, *Lápidas*, *Libro del frío* o *Arden las pérdidas*, in relation to the historical period in which the author lived.

Key-words || Oblivion | Writing | Franquism

0. Antonio Gamonedaren poesia

Antonio Gamoneda (Oviedo, 1931) poeta «ahaztu» bat izan zen denbora luzez, literatura-eskuliburu eta antologiei erreparatuz gero, bederen. Hala eta guztiz ere, adituek garrantzi berezia eskaini diote bere lanari azken urteotan eta belaunaldi bereko autoreen artean —esate baterako, Ángel González, Claudio Rodríguez eta José Ángel Valente— kokatu dute. 2006an, Gamonedak 2006an Cervantes saria jaso izanak, aldizkarietan argitaratutako *La tierra y los labios* (1949) izenburudun poema multzoarekin eta *Sublevación inmóvil* liburuarekin (1960an, Adonáis sari entzutetsuaren accesita) hasi zuen ibilbideari gailurra ematen lagundu zion. Hala eta guztiz ere, hurrengo liburu askok zentsuraren errepresioa (esate baterako, *Blues castellano*, idatzi eta hogeitaz geroago argitaratu zena) eta arrakasta mediatikorik gabeko prestigio akademikoa (1997ko Descripción de la mentira bere poema-liburu garrantzitsuenetarikoa den eta hurrengo orrietan arreta handiz aztertuko dugunarekin gertatu zen bezala) pairatu zituzten. Bere liburu esanguratsuenak, *Libro del frío* eta *Arden las pérdidas*, haize-bolada berritzailea dira betiko formula zaharkituetan, modetan, baina ez egiatzko poeta eta lanetan oinarritutako literaturaren testuinguruan.

Hori dela eta, adopzioz Leongoa baina jaiotzez Oviedokoa den autoreak askotan adierazi du gaur egungo letren konformismo eta etsipen-joera zabalduarekin bat egiten ez duela eta mota guztietako diskurtsoekin zerikusirik izan nahi ez duela, horiek poetikotasuna hizpide duten eztabaidei buruzkoak direnean zein poesiarekin lotutako taldeen, generoen eta espazioen arteko mugak zehazten zituztenean. Gamoneda zorrotza izan da autoreen, sarien eta mugimendu mediatikoen feria eta merkatuetara joateari dagokionez, mito modernoak gorai patzen eta suntsitzen dituzten botere-fluxuei dagokionez, poesiak eragiten duen eta haren kalitate eta egituren balorazio ekonomiko eta kuantitatiboa aldarrikatzen dituen merkataritza-fakzioari dagokionez. Gure autoreak ez du sekula jendeak errazago ulertzeko idatzi eta, batzuetan, haren barrokismoak nekez egin dezake bat merkataritzaren eskakizunekin. Nolanahi ere, Amaia Iturbideren hitzetan, «el barroco de Antonio Gamoneda, alejado de cualquier atisbo de retórica, es un barroco denso, exacto, un barroco soñado y siempre atento a la tensión limpia de las palabras» (Iturbide, 2007: 96).

Gamonedaren barrokismoak, neurri batean, errepresentazioaren moldeetakanon batzuk haustenditu, hizkuntza dimentsio funtzionalera eta ez errepresentatibora mugatzen du, eta, hortaz, oroitzapenaren oinarriak, memoriaren idazketa finkatzen duten printzipioak, alde batera uzten ditu. Gure artikulua hizkuntzaren esperientzia horri buruzkoa da, Gamonedaren lan esanguratsuenetan ageri den

erreferente galerari buruzkoa. Galera horrek berak haren lana ber-idazte prozesu bihurtzen du, botere-mekanismoen bitartez historia idaztea ahalbidetu duten agintari eta eragileak indargabetzen ditu.

1. Ahanztura formak

Ahanzturaren gaia etengabe topatuko dugu Gamonedaren poesian eta, ez bairik gabe, ezaugarri garrantzitsuenetariko bat da sustrai *historikoko* ahanztura baten aurrean gaudela. Beste hitz batzuetan, ahanztura ez dago bizitzaren gorabeheretara, esperientzia traumatikoetara edota gizabanakoaren ihes egiteko fantasietara mugatuta. Horrek guztiak eragina du autorearen esperientzia poetikoan, baina, ahanztura formak, poetak ulertzen dituen bezala, nazka eta errebelia modua dira, ber-idazte urratzailea, botere-eragileak eta haren emaitza, hots, erregimen frankista eta gertakarien egungo bertsioa, desorekatzea helburu dutenak:

El retorno de lo reprimido, la recuperación de los huecos del olvido que se tejen en el espacio de la memoria, que sustentan los pilares del recuerdo, no implica la suplantación de los acontecimientos que tejieron la Historia, por otros, sino el intento de subvertir el relato del pasado que se hace, y que es, en todo caso, un relato de poder. No hay posibilidad de volver a habitar los huecos del olvido, de reintegrar la ausencia y lo usurpado al tiempo en que se vivió, pero sí de transformar, mediante su evocación reflexiva y crítica, el relato del presente (Lanz, 2009: 340-341).

Bere memoria liburuetan, Gamonedak ondorengo beharra adierazi zuen: «penetrar en el olvido y hacer intelectual y sentimentalmente presente lo que parecía no estar ya en mí ni en nadie, reunirme, desnudo y único, con un yo mismo que, a la vez, es extraño» (Gamonedak, 2009: 236). Bere poesia memoria beste bide batetik erdiesteko ahalegina da, ahanzturan murgiltzekoa, eta, gabezia horretan, ezagutza edo jakinduria modu bat topatzekoa: «Quizá soy transparente y ya estoy solo sin saberlo. En cualquier caso ya la única sabiduría es el olvido». (2004: 475) Orduan, zein ezagutza mota ahalbidetzen du ahanztura atzemateak? Zein jakinduria mota lotu behar dugu, itxura guztien arabera, jakinduria eta ezagutza eza, edukirik gabeko zuriune edo hutsunea dirudien horrekin? Nolabait, ahanzturak boterearen enaginuen ezabaketa gisara funtzionatuko luke, ezagutzaren iruzur guztien ezabaketa bezala; ikasitakoa desdoitzen eta urratzen duen indar des-erakitzaile moduan. Idazketa gamonedierra, hortaz, *ahazturaren idazketa* da, *desmemoriaren poetika*, ezagutzatik harago edota bere egitura, inposaturiko kategoriak eta dimentsioak aldatzen dituen, ezagutzaren makineria lotu eta osatu gabea eskaintzen diguna, testuingururik gabeko hariak, memoriaren, ezagutzaren, zentzuaren arrastakinak eskaintzen dizkiguna, inongo sailkapeni erreparatu gabe.

Bere poesiak, hortaz, *memoriarekiko* kritika inplizitua iradokitzen digu:

Mi memoria es maldita y amarilla como un río sumido desde hace muchos años.
Mi memoria es maldita. Más allá, antes de la memoria, un país sin retorno, acaso sin existencia:
hierba muy alta y dulce, siesta en la densidad: aquella miel sobre los párpados.
Era la exudación y se penetraba el tiempo. Los insectos se fecundaban sin cesar y la serenidad nos poseía. Pero aquel tiempo no existió: sucedió en la inmovilidad como la música antes de su división.
Mi memoria es maldita y amarilla como el residuo indestructible de la hiel. (2004: 182-183)

Gamedaren memoriaren madarikapenak frankismoko zorigaitzekin lotura zuzena du. Poetak, Foucaultek bezala, badaki botere-eragileek eragina dutela eremu guztietan, eta, bereziki, gure esaldi eta testuetan: memoria diskurtso modua da, kontakizun modua, eta, hasiera-hasieratik, madarikatuta dago botere-eragileekin izan duen lotura dela-eta, erregimen frankistarekin harreman zuzena izan duelako eta haren menderatze-dispositiboek agresioa eragiten dutelako. Dispositibo horiek instituzionalak eta zuzeneko ekintzekin lotutakoak izan daitezke (jazarpenak, estatu polizial errepresioa, ideologia frankistako eskola eta unibertsitateak), baina baita *diskurtsiboak* ere. Diskurtsoek ezagutzaren esparru guztiak barne hartzen dituzte, gure ezagutzak, gure memoria, eraiki eta errotu dituzte, eta Gamedaren poesiak, «innominada figuración espectral de lo histórico» (Rodríguez de la Flor, 2008: 8) edo «historiko denaren begitazio espektral izengabe» gisa, haiek suntsitu nahi ditu *ahantzurarekiko itunaren* bitartez: «Está bien juventud, ¿por qué voy a olvidarte inútilmente? / Voy a pactar con tu desaparición y tú me serás dócil como manteca puesta sobre la garganta» (2004: 191).

Zer da ahanztura Antonio Gamedaren ustez? Ahanzturak maila askotan eragiten du, memoria bera edo gertakari historikoak ukatzetik hasi eta *norberaren nortasuna* abandonatzeraino:

Quizá me sucedo a mí mismo. No sé quien pero alguien ha muerto en mí. También olía la desaparición y estaba amenazado por la luz, pero hoy es otro el cuchillo delante de mis ojos.
No quiero ser mi propio extraño, estoy entorpecido por las visiones. Es difícil
poner luz todos los días en las venas y trabajar en la retracción de rostros desconocidos hasta que se convierten en rostros amados y después llorar porque voy a abandonarlos o porque ellos van a abandonarme.
Qué
estupidez tener miedo al borde de la falsedad y qué cansancio abandonar la inexistencia y morir después todos los días. (Gamed, 2004: 465)

Nietzschekek memoriarekin lotuta dagoen giza-dimentsio hori kritikatzeko zuen; memoria subjektibotasuna hertsiki bateratzea helburu duen makina da, biziraupenerako lanabes moduko bat, datu sentsorialak manipulatu sortzen dena. Iruzur hori, zentzumenean jasotzen duten informazioaren egituratze faltsu hori, estratifikatu egiten da eta esperientziaren maila guztiak moldatzera iristen, hizkuntzatik hasi eta goi instituzioetaraino, literatura arloko kontakizunetatik zientzia, filosofia eta historia bezalako beste kontakizun batzuetaraino, horiek guztiak metafisikaren akatsetan oinarrituta baitaude. Era berean, pentsamenduak, memoriak, «diegesi» horren eragina pairatzen dute, kontakizunarena eta haren helburu eta kateatzeena. Eta, hortaz, baita haren akats eta hanka sartzeena ere. Gamonedaren hitzak, beraz, subjektibotasunaren eta historiaren fikzio historiko hori suntsitu edo deseraikitzea du helburu.

Hortik dator *Descripción de la mentira* edo *Gezurarren deskribapena* izenburua. Ahanztura, ahanzturaren idazketa, oroitzapenaren eta subjektibotasuna bateratzen duten indarren deskribapen/deseraikitzearekin («gezurra») lotuta dago. Hori dela eta, poema-liburu horren pasarte askotan ardatz-formako adierazpen-egitura topatuko dugu, ni, zu eta bera-ren artekoa. *Beste* hori beti da ni bat, baina, banatze-prozesu baten bitartez, subjektibotasunaren haustura baten bitartez, ni horrek beti uzten du agerian kontakizunik gabekoa nia, diegesirik gabekoa, sekula gertatzen ez den, guztiz eraikitzen ez den, subjektibotasunaren hutsune edo arrasto gisa.

Hala eta guztiz ere, asko dira Gamonedaren poesian betetzen diren kontakizunak. Bizitzari buruzko kontakizunak, bere haurtzaroari buruzkoak, heriotzarekin izandako esperientziari buruzkoak eta, haurtzaroko oroitzapenen bitartez, frankismoko zorigaitzei buruzkoak:

Todos los gestos anteriores a la deserción están perdidos en el interior de la edad.

Imaginad un viajero alto en su lucidez y que los caminos se deshiciesen delante de sus pasos y que las ciudades cambiasen de lugar: el extravío no está en él mas sí el furor y la inutilidad del viaje.

Así fue nuestra edad: atravesábamos las creencias.

Los que sabían gemir fueron amordazados por los que resistían la verdad, pero la verdad conduje a la traición.

Algunos aprendieron a viajar con su mordaza y éstos fueron más hábiles y adivinaron un país donde la traición no es necesaria: un país sin verdad.

Era un país cerrado; la opacidad era la única existencia. (2004: 178)

Ahanztura frankismoaren boterea, ikasitako egiturak, des-idazten dituen potentzia da autorearentzat, ahanzturaren idazketa kontra-idazketa moduko baita, ez-idazketaren antzekoa, narratibotasunaren joskerarik eta segidaren, kausalitatearen eta kontakizun-egituraren estigmatik gabekoa. Ahanzturaren idazketa zirrikitu horretan idatziko

du Gamonedak, oroitzen denaren eta oroitu ezin denaren arteko bitarteko espazio horretan, gauzak gardenak diren orpo horretan: «¿Qué harías si tu memoria estuviera llena de olvido? Todas las cosas son transparentes: cesan las escrituras y cae lluvia dentro de los ojos» (2004: 202). Poetaren hitz horiei eta beste poema batzuei buruz honakoa idatzi zuen Guadalupe Grande idazleak:

El poeta como testigo de la memoria, de la memoria de lo que no tiene voz, como el testigo del olvido, de lo perdido que sigue ardiendo dentro de la visión, de lo extraviado en la luz y que, paradójicamente, sólo se puede recuperar en el reverso de esa luz, en el otro lado del párpado. Ha de llover sobre nuestros párpados, han de llover palabras sobre nuestros párpados para que podamos acercarnos a la visión del mundo, ha de llover sobre nuestros párpados, como sobre los juicios sumarísimos, para que la memoria no se llene de olvido. Y mientras esperamos esa lluvia, mientras esa lluvia de vocablos comienza a caer, el alto testigo que es la poesía de Antonio Gamoneda nos empuja suavemente hacia esa inminencia, le restituye a la palabra poética su carácter de testigo (Grande, 2009: 149-150).

Hala eta guztiz ere, autorea oker dago Gamonedaren poesiako ahanzturaren, inposatu diguten historia des-idazteko eta ikasitakoa egituratzen duen kontakizun-multzotik urruntzeko gaitasunaren funtzio positiboa baztertzen duenean. Gamonedak ez du poesiaren bitartez *lekukotasuna eman* nahi, *Lápidas* liburuan ildo horretako kontakizun batzuk topa ditzakegun arren (izenburuko lapida edo hilarri beraren lauza izugarriaren azpian, nolana ere); gure historia baldintzatzen duten botere-fluxuak suntsitu nahi ditu, ez dagozkigun eta kontrolatu ezin ditugun kontakizun-multzoak, gure bizitzaren beraren narratibotasuna osatzen duten korapiloak. Autorearen paragrafoan, euri zaparrada memoriaren zeinuak ezabatzen dituen indarra da, oroitzapenaren diegesiarekiko haustura, eta ez idazte edo «hitz zaparrada» gisakoa. Hitz poetikoak, nolana ere, *arrasto zaparrada* izan behar luke, diskurtsoak zulatzen edo inbertitzen dituen indarraren pareko. Nolabait, ahanztura haurtzaroko sorterrira itzultzea da, hitzen lausoduretatik eta garaileen diskurtsoetatik abiatuta gezurrarekin eraiki ez zen hartara itzultzea. Poetak «*ahanztura zeharkatu*» beste erremediorik ez du «*haurtzaroko ganbaretara*» iristeko. Hori memoriaren ezkutuko lekua da, memoria blanca (2004: 338) edo memoria zuri horretarako hazia, oroitzapenik gabekoa, haurtzaroak sorturikoa eta artean frankismoaren izugarrikerien berri izan ez duena:

En los desvanes habitados por palomas cuyas alas tiemblan entre tinieblas y cristales
veo la pureza de rostros que se forman en la lluvia y
lágrimas sobre úlceras amarillas.
Son los desvanes de la infancia. Voy
atravesando olvido. (2004: 417)

Poetak lurralde bat balitz bezala deskribatuko du ahanztura hori, etxe edo *aberri* bat bezala, *traizioaren* aurreko leku bat balitz bezala; zentzumenen eta oroitzapenen kontakizunen traizioa, garaile frankistek menperatuei egin zieten traizioa: «El olvido es mi patria vigilada y aún tuve un país más grande y desconocido» (2004: 221). Miguel Casado kritikari eta poetak esaten zuen Antonio Gamoneda kontakizun ororen egiturarik gabe idazteko gai zela: gertakizunak sententzietan zatituta ageri dira, eszena jakin bat irudikatzea ahalbidetzen ez duten xehetasunak ageri dira, testuinguru bateratzaile bat eratzen ez dutenak, eta haiei esker zilegi da «garai zaharretako oihartzunak» bideratzea: nukleo obsesibo batek narrazioaren nukleo guztiak xurgatzen ditu orotarikoa «beregantzeko» (Casado, 2004: 580)

Ondorengo atala ez-kontakizunaren adibidea da:

Las hortensias extendidas en otro tiempo decoran la estancia más arriba de mi cuerpo.
He sentido el grito de los faisanes acorralados en las ramas de agosto.
Un animal invisible roe las maderas que también están más allá de mis ojos
y así se aumenta la serenidad y prevalece el olor de la mostaza que fue derramada por mi madre. (2004: 195)

Badirudi poetak eszena ezberdinak bateratu dituela bere bizitzaren kontakizuna (des)egiteko: hortentsia batzuk, faisaiaren hotsak, amari erori zitzaion mostaza... Ez dio axola zein atal diren poetaren bizitzakoak eta zeintzuk ez; are gehiago, baieztatzen digunaren eta bere irudimenekoaren edota hark ahalbidetu duenaren arteko zalantza hori da, hain zuzen ere, irakurketarekin jarraitzea bultzatzen gaituena. Hutsuneak daude, konpondu gabeko denbora-lapsusak, narratibotasuna hausten dutenak, bertsoak inkomunikaturiko uharte gisa banantzen dituztenak. Elementuak zeharo lotu gabe memorian murgilduz «ahantzura eraikitzen» du Gamonedak, eta, elementuok lotu beharrean, oroitzapenen arteko zuriuneak azpimarratzen ditu. Hitzak hutsune baten metafora bihurtzen dira, gure memoriatik urruntzen den gabezia hori azpimarratzeko presentziak. Hitzek ahanztura «azpimarratzen» dute.

Gure autorearen arabera, bizitzea egokitu zitzaion diktadura-erregimena ahanzturaz baliatu zen memoria historikoa goitik behera aldatzeko eta Gerra Zibileko hondamenditik bizirik atera ziren lagunen lehenaldi hurbila berridazteko. Mito frankistaren kontakizun berria *Descripción de la mentira* liburuan topa dezakegu, gezurrezko izugarrikeria handienaren pareko. Oso izenburu esanguratsua du eta kexa edo errebeldia sinpleenetik harago doa, «ahantzuraren ahanzturaren» saihesbide horren bitartez ziurtasun bat eskaintzeko. Ziurtasun hori, neurri batean, gezurrezko egiaren gabezia da, garai zaharretako botere-diskurtsoen aurkako desagerpen-erretorika.

Distantzia horixe da (liburua 1977koa da), hain zuzen ere, kontra-idazketarentzako idaztea ahalbidetzen duena; horra hor ahanzturaren ahalmena: ez historia idaztea, «des-idaztea» baizik:

Sólo el silencio, el cese de toda escritura puede plasmar el lenguaje del olvido; sólo el silencio puede constatar la presencia del hueco, del vaciado, de la destrucción, de la verdad elidida y usurpada sin construir una nueva falsedad, sin rellenar esa ausencia con una nueva mentira. «Cesan las escrituras» y las palabras se tornan «palabras incomprensibles». El silencio se convierte entonces en la palabra del olvido, que dice la ausencia sin falsearla, que hace presente lo elidido en su propia ausencia (Lanz, 2009: 350).

Poesia gamonedierra, neurri handi batean, gezurrezko herentzia, ikasitako kontakizuna, den errealitatearen espazio horren aurkakoa da, eta, orriaren espazio hutsean, hitzak berak bihurrikatzera jostatzen da; horrela, ezin ikusizkoari, irrealari, erreferentzia egiten dio, faltsuki inposatu diguten fikziozko kontakizuna des-idazten duen potentzia gisa:

Esta hora no existe, esta ciudad no existe, yo no veo estos álamos, su geometría en el rocío.
Sin embargo, éstos son los álamos extinguidos, vértigo de mi infancia.
Ah jardines, ah números. (2004: 341)

Heldutasuna eta haurtzaroa bereizten dituen amildegia gai esanguratsua da poetaren eta bere memoriako armiarma-sareen arteko borroka horretan. Hala eta guztiz ere, Casadok azpimarratu bezala (2009: 241), poeta «ikustetik» «ikuspegira» igaro da. Ikuspegi horrek galdutzat emandako bizitza bereganatzen eta, aldi berean, «indartzen» («su ematen», bere pentsamendu sinbolikoko terminologiaren arabera) du. Beste behin, itzulinguruka ari gara Gamonedaren *Arden las pérdidas* izenburua gurera ekartzeko. Irudimenak iragana biziberritzen du, baina bere *grinaren* baldintzapean, azaleratutako idazkerapean, hitzei eta haien erakarpen semantiko eta irudizkoari erabateko garrantzia emateko. Memoriari eusteko modu bakarra poesiaren ahanztura da, haren losintxa eta amarruak, oroitzapena poema ahaztea helburu duen fikzioaren pareko bihurtzeko gai izatea.

Poesiak ezingo du memoria erreskatatu, ezingo ditu iraganeko edota orainaldiko gertakizun errealak zifratu, ezingo ditu memoriako zoko labirintikoen emaitza diruditen haurtzaroko esperientziak kontatu. Horren orde, poesiak ahanztura birbideratzen laguntzen digu, hutsuneak, gure nortasunaren izaera historikoak eragiten dituen zuriuneak, aktibatzen ditu, pertzepzio-espazio izengabeei eta oroitzapenaren eta begiradaren instantzia ezin esanekoei hitza ematen die: «He oído la campana de la nieve, he visto el hongo de la pureza, he creado el olvido» (2004: 308). Horrela, papereko hitzen eta sinboloen errealitatea gure bizi-espazioko irrealitate bihurtzen

---

da; poesiak materializatzeko eta zirrikitu guztietatik murgiltzeko duen joera horren baitan, makalak eta harriak bezalako gauzak dituen mundu batean, argi dago errealitatea pentsatzen genuenaz bestelakoa izan daitekeela, ezingo dugula gertakizuna erreskatatu, eta, horren orde, ordezkapen-zeinuen bidez, fenomenotik banantzen gaituen distantzia zifratzera derrigortuta gaudela. Ahanztura ezinezkotasunarekin lotuta dago: ezinezkoa da ahaztea, hain zuzen ere, ahanzturak ahazturikotik ezabaketa baten bitartez banantzen gaituelako, arrastoaren arrasto baten bitartez, memoriaren zoko ilunetan distantziaturiko ororekiko distantzia baten bitartez; atzeragite antzeko bat da, Casadoren arabera:

memoria y olvido siguen siendo opuestos; pero no lo son en el sentido normal, excluyente, en que lo recordado no puede estar también olvidado, pues esta memoria *está llena de olvido*. Mientras la *memoria* se encuentra gobernada por la conciencia, es el recinto que guarda sus verdades y la crudeza de sus discursos, el *olvido* parece ser en Gamoneda un hálito de huellas –«siento la suavidad de las palabras olvidadas»–, un depósito sentimental y sensitivo que permite vivir. Tejiéndose como en una red con los demás términos, el *olvido* tiene mucho como de elección voluntaria que se acerca al campo de otra palabra básica, la *retracción* (Casado, 2009: 104, cursiva en el original).

Gamedak bere ahanztura idazten du. Poesiak ezberdintasunaren iturria irekitzen du, egituratu gabekoaren hondarrak uzten dizkigu, memoriaren uretan murgildu ez baina bertan flotatzen duen ez-diskurtso bat: idaztea ahaztea da, gure ahanztura eraikitzea da, fikzio bat, hutsune baten fikzioa, harilkatzea. Hortik aurrera, interpretazio guztiek hutsune horiek mugatu nahi izango dituzte, beren hitzaren boterearekin bete. Horrela bada, historiaren aurka sortzen diren testuen aurrean gaude; horiek ez digute beste bertsio bat eskaintzen, bertsio gabezia baizik, denboraren iragatearen ispilu puskatua eta subjektibotasunaren makina jasangaitza. Gamonedaren poesiak diskurtsoen gaineko hauts geruza lodia goitik behera garbitu nahi du, baina haren helburua ez da purutasuna (akastuna baita ere, autorearen arabera), diskurtso ororen, egiaren oroimenezko inposizio ororen, *ni*-aren, besteen, boterearen kontura eta gerora kontakizunok entzungo zituzten pertsonen odolaren eta zorigaitzen kontura idatzi nahi izan ziren istorio guztien desagertzea baizik.

2. Ondorioa

Antonio Gamonedaren poesia frankismoko gertakizun historikoei aurre egiteko modua da. Bere lanean gaiak modulatu egiten direla ikus dezakegu, memoriak oroitzapenak erreskatatzen, ezkutatzen, indarberitzen edota indargabetzen dituela, bere bertsoen bagaje lirikoko baliabideetan oinarrituta berridazten dituela edo bere ahotsa biluzten duela honakoak bezalakoak adierazteko: «Cuanto ha

sucedido no es más que destrucción» (2004: 192). Horrenbestez, gure autorearen lana memoria eraikitzearen eta ahanztura eraikitzearen artekoa da, nolabait esatearren, eta horrek kontakizuna narratibotasun konbentzionalenaren zutabeetan oinarrituta idaztera bultzatzen du («Mi cuerpo pesa en la serenidad y mi fortaleza está en recordar», 2004: 179), edota bere memoriaren zokoak deseraiki eta ahanztura modu bat sortzera. («Me he extenuado inútilmente / en los recuerdos y las sombras», 2004: 455). Hitz poetikotik ondorioztatzen dugu errealtzat dugunaren gure bertsioa mekanismo-segida batzuen menpekota dela eta azken horiek gure inguruko gertakizunak, gure nortasuna gorpuzten dutenak, kontrolatzen dituztela. Existitzea intertestu bat da, diskurtso multzoa, esperientzia biografikoa, trazu bihurtutako bizitza, idaztea; hala eta guztiz ere, poesia gamonediarrak kontakizunaren boterea baliogabetu nahi du, hitzarena eta memoriarena, Gamonedak «ahanztura eraikitzea» deritzon prozesu baten bitartez.

Bibliografía

- CASADO, M. (2004): «Epílogo. El curso de la edad», en Gamoneda, A., *Esta luz. Poesía reunida 1947-2004*, Barcelona: Galaxia Gutenberg.
- CASADO, M (2009): *El curso de la edad. Lecturas de Antonio Gamoneda*, Madrid: Abada.
- GAMONEDA, A. (2004): *Esta luz: poesía reunida (1947-2004)*, Barcelona: Galaxia Gutenberg.
- GAMONEDA, A (2009): *Un armario lleno de sombra*, Barcelona: Galaxia Gutenberg.
- GRANDE, G. (2009): «Un hombre con bajo el párpado una luz», en Saravia, R., ed., *El río de los amigos. Escritura y diálogo en torno a Gamoneda*, Madrid: Calambur, 145-150.
- LANZ, J. J. (2009): «La memoria y su silencio: Descripción de la mentira (1977), de Antonio Gamoneda, y la memoria callada del franquismo y de la transición», en *Las palabras gastadas. Poesía y poetas del medio siglo*, Sevilla: Renacimiento, 337-360.